

Fågelskydd Spillepeng 2019

Kenneth Bengtsson

Fågelskydd Spillepeng drivs som ett samarbetsprojekt mellan SkOF och SYSAV (Sydskånes Avfallsaktiebolag) och vi genomförde under 2019 vår 23:e säsong. Arbetet följde i stort mönstret från föregående säsonger, med bevakningen av närområdets fågelliv och rehabilitering av skadade fåglar som våra främsta uppgifter. Det område som vi bevakar och som vi benämner Spillepeng är strandängarna, rekreatiomsområdet och SYSAV:s verksamhetsområde.

Fågelåret i området

Januari inleddes trögt och fågelfattigt. Den första gravanden sågs t.ex. först den 30:e. I övrigt kan nämnas upp till 24 storspovar och minst 21 enkelbeckasiner. Februari var osedvanligt mild men ändå dröjde inflödet av de tidiga vårfågellarna. Men när propparna väl släppte blev det som mest 123 gravänder och 59 strandskator under månaden. En rödbena som övervintrande sågs in i mars. En ovanligt vitbröstad ung storskarv som sågs frekvent i Segeå under februari och mars visade sig vara född och ringmärkt i Estland. Bland vadarna kan nämnas elva ganska tidiga myrspovar den siste mars.

April bjöd på flera höga antal och för skärfläckornas del var 151 individer den 5:e högsta dagsnoteringen någonsin för lokalen. Andra goda antal under månaden var 420 silvertärnor den 22:e, 47 dvärgmåsar den 26:e och 27 gluttonäppor den 29:e. Bland ovanligare arter kan nämnas en rödhalsad gås den 25:e.

För maj och månaderna därefter har vi slarvat med anteckningarna men vi kan nämna några ovanliga obsar för lokalen. Kungsörn ses mycket sällan men ett ex sågs i juli och ytterligare ett (samma?) i oktober. Gröngöling tillhör inte heller vanligheterna men ett ex noterades 19 juli. Vi noterade även en hyfsat stor kärrsnäppflock om 115 individer 21 juli.

Höstens inflöde av diverse havsfåglar märktes inte så mycket hos oss men flera storlabbar lyckades vi bokföra under september. Skedänderna toppade med 137 individer 27 september och stjärtänderna satte lokalrekord med 72 ex den 22:e. För oktober finns noteringar om bland annat 950 tofsvipor den 23:e, vilket var toppnoteringen för året. Skedänderna lämnade lokalen tidigt i år och i november sågs blott några enstaka. Månaden blev odramatisk och det var ont om ovanligare arter. Mest minnesvärd var nog den bländvita skrattmåsen som gästade oss under några veckor. Om vi bortser från storspovarna var månaden mycket fattig på vadare.

Ung storskarv i Segeå, ringmärkt i Estland.
Foto: Kenneth Bengtsson.

Tofsviporna drog under andra halvan och bland övriga märktes mest en ensam rödbena. December inleddes med mild väder och bland vadarna utmärkte sig hela 39 storspovar. Samma antal noterades för övrigt även i januari och februari 2020. Lyckad övervintring för samtliga kan alltså anas. I övrigt nöjer vi oss med att nämna 7000 vitkindade gäss och en av vardera grålira och kustsnäppa under december.

Häckfågelinventering

Totalt noterades 47 häckande arter på strandängarna, rekreationsområdet och deponin. Det är två fler än 2018. En nygamal och efterlängtat art var småtärna som häckade med sex par på reveln. Sothöna och gök återkom efter fjorårets missar och steglits bekräftades i år. Arter som häckade ifjor men som uteblev i år var vitkindad gås och rörhöna.

Föregående sida: Småskrake: 27 ungar kan vara värt en applåd! Foto: Kenneth Bengtsson.

Det riktigt lyste om den vita skratmåsen. Foto: Kenneth Bengtsson.

Strandängsvadarna håller ganska stabila stammar (2017 och 2018 inom parentes): Tofsvipa ökade till 30 par (30, 25), strandskata ökade till 6 par (3, 4) och större strandpipare håller sig stadig på två par. Rödbenorna var för andra året i rad svårinventerade men antalet vuxna individer på lokalen tyder på att stammen håller sig på stabil nivå med cirka 16 par. Grågässen fluktuerar väldigt. I år sågs bara fem ungfuglar (6, 19). Trolig förklaring återkommer vi till.

Skärfläckorna ökade till 29 par (12, 18), men häckningsplatsen för nästan alla (27 par) blev reveln. Trots högt vattenstånd 2 maj lyckades flertalet par kläcka sina ungar. De som förlorade äggen vid högvattnet lade nämligen om. Flertalen av paren vandrade med sina ungar till stranden strax efter kläckning och som mest sågs 32 hyfsat stora ungar. Hur många som verkligen blev flygga är okänt med vi gör bedömningen att antalet ligger mellan 15–30. Bland skärfläckorna slog sig även sex par småtärnor ner och tre av dem lyckades producera nio flygga ungar.

Varför fluktuerar grågässen och varför lade skärfläckorna sig på reveln? Vi tror att det beror på räven. Det gjordes förvisso inga observationer av rävar under häckningstiden, men i mitten av augusti sågs tre vuxna ungrävar längs stranden. Förmodligen har lyan legat på eller nära ängarna och lika troligt är att rävarna födosökt på strandängarna.

Förra året ropade vi hej angående ejdern. Då sågs som mest 174 ungar och det var betydligt fler än under föregående år. Men 2019 var vi tillbaka i träsket igen. Kullarna var sena, den första ungen sågs så sent som 25 maj och den sam tillsammans med 16 ådor. Det var signifikativt för säsongen. Som mest sågs 24 ungar i juni. Det är den sämsta siffran sedan vi startade räkningarna 1992.

Knölsvanarna hade också ett dåligt år. Sju par påbörjade häckning i området men minst tre havererade i samband med högvatten. Tre kullar kläcktes men ungarna försvann i späd ålder. Resultatet blev alltså noll ungar. Detsamma tycks

Två av årets flygga småtärneungar. Foto: Kenneth Bengtsson.

ha gällt för närområdets svanpar. Under hösten sågs nämligen ytterst få ungsvanar i bukten. Gräsänderna hade också få kullar medan gravänder och småskrake lyckades väl. Den senare sågs med en mycket tidig ungvull redan 22 juni. Dessa ungar klarade sig troligen inte. Förmodligen gick det bättre för de 27 ungarna som sågs i en kull en månad senare. En hel del av dem måste ha kidnappats.

Sånglärkorna håller en stabil population på omkring 17 par. Övriga strandängstättningar verkar dock tillhöra historien. Gulärta häckade senast 2012, sävsparv senast 2016 och ängspip-lärka senast 2017.

Backsvalorna minskade ytterligare i år och vi fick nöja oss med 204 par (364-319). Häckningsframgången blev emellertid god och vi har upplevt svackor förr. Häckfågelfaunan på rekreationsområdet och inne på deponin verkar ha stabiliserat sig och vi noterade inga stora förändringar. En art, rödstjärten, slog dock nytt rekord med tio häckande par. Det var också glädjande

att tre par (1-2) stenskvättor häckade inne på deponiområdet.

Ringmärkning på Spillepeng 2019

Ringmärkningen 2019 fokuserade nästan helt på pullmärkning i holkar och på rehabiliterade och frisläppta fåglar. Totalt blev det 523 ringmärkta och talgoxe dominerade med 154 individer varav 151 pull samt pilfink med 84 individer (71 pull). Nätfångsten inskränkte sig till 107 fåglar varav 80 var backsvalor.

Bland egna återfynd finns några russin och vi plockar några av dessa. Vi plockar också några sura bär ur samma skörd. Två fynd gäller gråtrutar som ringmärkts av oss själva på Spillepeng. Den första märktes som 2K i juni 2003 och den hittades svag och våt vid Sibbarp i januari 2019. Vi fick alltså vår egenmärkta trut som nu alltså var en 18K-fågel. En annan gråtrut, märkt som 2K på Spillepeng i juni 2008, avlästes levande i Holland i januari 2019. Två uppfödda fiskmåsar ska också nämnas. En unge

Ejder: En unge och 16 ådor – signifikativt för säsongen 2019. Foto: Kenneth Bengtsson.

från 2006 tågdödades i Arlov i april 2019 och en från 2016 avlöstes av oss själva i ett häckande par på Spillepeng i april 2019. Årets absolut trevligaste återfynd stod vi för själv. Det handlar om en tornfalk som kom in i en lagerlokal i Fosie industriby och som kunde fångas först på det sjätte dygnet. Den togs därför in för rehabilitering och visade sig då vara ringmärkt – av oss själva! Ringen avslöjade att det var samma tornfalk som vi hämtade som en nedfallen, men oväntat välvuxen unge för datumet, i Lund i juni i år. Falkungen satt hos oss i en vecka och släpptes därefter fri. Släppet skedde alltså tidigt, kanske för tidigt när vi tänkte efter. Men återfyndet bevisade alltså att falken klarat av sitt liv på egen hand. Den släpptes fri igen efter fem dagars uppmatning. Därefter återvände den till Fosie och kom in i samma byggnad igen! Denna gång passerade fem dygn innan den kunde fångas. Efter ny återhämtning hos oss släpptes falken vid Gärsnäs på Österlen. Vi hoppas att den inte hittar tillbaka!

De sura bären handlar om tre gräsänder från Pildammsparken i Malmö som vårdades för alg-sjuka sommaren 2018. Ett år senare dog de av samma sjuka i samma park! Ännu surare upplevde vi fallet med den påstått aggressiva svanhannen som sköts i Malmö kanal i april. Den hade vi flyttat från en terrass i Västra hamnen i Malmö våren 2016 och det var då den fick sin ring.

Bland främmande ringar nämner vi givetvis den råka som hämtades på Lunds Djursjukhus i december. Råkan visade sig nämligen vara

TABELL 1.
De sju vanligaste märkarterna under 2019.

Art	Antal
Talgoxe	154
Pilfink	84
Backsvala	80
Fiskmåsar	42
Gräsand	30
Ringduva	19
Stare	15

Fiskmåsar: Återväxten säkras. Foto: Kenneth Bengtsson.

ringmärkt som adult fågel på Torreberga utanför Staffanstorp 1996 och därmed minst 25 och fem månader gammal vid omhändertagandet. Det var ett europeiskt ålderrekord inte bara för råka utan för alla kråkfåglar. Råkan avled under andra natten hos oss. Ett annat intressant främmande fynd var en död storlabb som hittades på reveln i september. Den var tio år gammal och ringmärkt som bounge på S:t Kilda utanför Skottland.

Rehabilitering

Vi hanterade 612 fall omfattande 665 individer under året. Av dessa kunde 250 (38 %) släppas fria för fortsatt vilt liv medan resterade 415 dog eller avlivades. Utöver de 612 insatserna hämtade vi fåglar som redan dött vid 38 tillfällen samt körde förgäves vid 198 tillfällen. Året blev därmed något lugnare än rekordåret 2018 då vi hanterade 685 fall. Slutligen kan nämnas att vi bokförde 2652 telefonsamtal under 2019.

Året karakteriserades av långa perioder med enahanda vardagsärenden och det var stundtals långt emellan de mer spektakulära insatserna. Perioden juni till augusti dominerades t.ex. av skadade fiskmåsar – främst vingskador efter trafikolyckor, men även otaliga ungar som råkat ut för diverse missöden. Totalt under året blev det 174 fall med fiskmåsar inblandade varav 48 (28 %) slutade lyckligt. När flödet av skadade fiskmåsar ebbede ut tog ringduvorna över och det skulle visa sig bli en mycket jobbig duvhöst. Bokträden hade nämligen satt mängder med olon och det brukar innebära en lång häcknings-säsongs för duvorna. Så blev det också och till det kom ett aldrig förr skådat utbrott av sjukdomen gulknopp. Vi hanterade 123 ringduvor under året och de allra flesta under hösten. Gulknopp konstaterades hos 34 individer och det är långt över normalt antal.

Den 24 juli sågs en färgmärkt silltrut på reveln och den visade sig vara mycket speciell för oss. Det var nämligen samma individ som vi hade vårdat för s.k. måssjuka i juni 2013. Sex år senare fick vi alltså bekräftat att vårdinsatsen

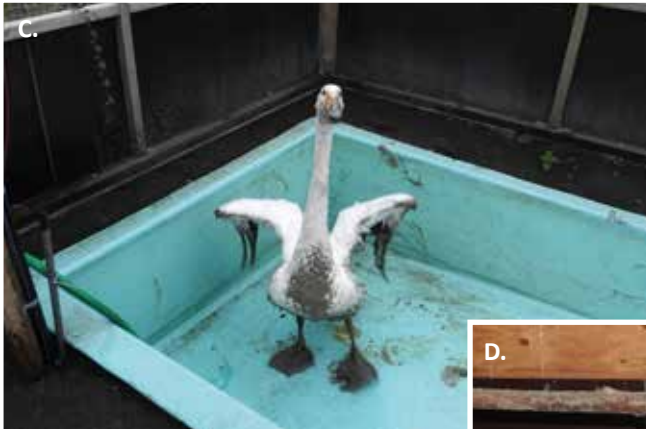
hade lyckats. Silltruten är född och ringmärkt i Hirsholm i norra Jylland 2009 och har även observerats i Frankrike, Spanien och Tyskland.

Efter en mycket lång period med enahanda vardagsärenden gick vi slutligen in i december månad och plötsligt började det hända saker. Det började med en sångsvan på en åker utanför Dalby dag 5. Svanen rapporterades som lerig och oförmögen att flyga. Väl framme noterades att den låg i kanten av ett grönt fält. Det såg inte så svårt ut. Men väl framme visade det sig att den låg någon meter ut i ren skånsk dynga. Att gödsel var inblandad märktes senare – trots dåligt luktsinne! Svanen med dynga var tung och stövlarna blev tunga av skånsk lera. Efter renspolning på anläggningen och en natts vila släpptes sångsvanen fri i Lommabukten.

Dag 8 i månaden bjöd på råkan som nämns i kapitlet ovan och dag 12 på tornfalken i samma kapitel. Dag 16 hämtade vi en röd glada i Furulund. Den hade en tillsynes svår vingskada och bara låg där den låg. Vänstervingen var intrasslad i sig själv på ett mycket märkligt sätt. Den gick inte att fälla ut och det verkade allvarligt. Men så plötsligt lossnade den ”gordiska knuten” och då såg allt normalt ut. Vi har sett skadan förr på både fiskmåsar och stadsduva och det handlar om att vingen vrids 180 grader vid handleden för att sedan dras över huvudet och hamnar bakom själva armen. Att detta kan ske utan allvarliga skelettskador är märkligt. Gladan flög nämligen alldeles utmärkt efter några dagars återhämtning hos oss.

TABELL 2.
De tio vanligaste vårdarterna under 2019.

Art	Antal	Släppta
Fiskmåsar	174	48
Ringduva	123	20
Stadsduva	53	25
Gräsand	51	37
Gråtrut	38	5
Knölsvan	20	14
Kaja	19	9
Skata	18	11
Skrattmåsar	17	6
Tornseglare	17	6

Sångsvan på lerig åker (A), infångad och paketerad (B), under behandling (C) och redo för frisläppande (D).
Foton: Kenneth Bengtsson.

Lillejulafton var det dags för nästa märkliga ärende. Det började utanför Svalöv under tidig morgon. Mannen som larmade var på väg till jobbet i Lund när han körde på en kattuggla. Eftersom han tillhörde den ansvarsfulla delen av mänskligheten stannade han för att leta efter ugglan. Det enda han såg var en räv som försvann in i skogen. Mannen fortsatte till jobbet i Lund och där inspekterades bilen. Han fann då att grillen var trasig och att ugglan satt därinne mellan grill och kylare – levande! Hur fort körde du frågade vi? – Ja, 80 km var det väl! Det var nog tur att ugglan träffades av en tämligen bräcklig plastgrill. Förmodligen var det den ”mjukaste” träffyten på bilen. Man förundras ofta över fåglars förmåga – kattugglan var inte bara levande utan dessutom så gott som oskadad. Den kunde släppas fri på fyndplatsen på självaste julafton.

Holkstudie

Vår holkpark besattes av rödstjärt (1 par), talg-oxe (19 par), blåmes (1 par), stare (6 par) samt pilfink (16 par). Flertalet ungar ringmärktes och noterbart är talgoxarnas stora kullar – en jättekull med 19 ägg och 18 kläckta ungar, samt två 11-kullar och flera 10-kullar. Som regel hittas några döda ungar vid efterkontrollerna

Fågelskydd Spillepeng
– ett samarbetsprojekt
mellan SkOF och SYSAV.

Vi nås på telefon 0702 66 14 66
och vi har en hemsida med tips och råd
– www.fagelskyddspillepeng.se

Vi har också en öppen Facebooksida
som uppdateras regelbundet.

och 18-kullen hade då decimerats med hälften. Några andrakullar blev det inte för mesarna och det upplever vi som normalt när förstakullarna är stora och lyckosamma. Pilfinkarna hade ett tämligen normalt år med tre 5-kullar som bästa resultat. En ruvande fågel visade sig vara minst sex år gammal. Den ringmärktes som ruvande i en annan holk hos oss 2014.

Statens vilt

Under året hanterades 20 individer och fem ägg enligt följande: Havsörn 3 kroppar + 2 rötägg, kungsörn 2 rötägg samt skalrester från ett tredje ägg, röd glada 4, bivråk 2, pilgrimsfalk 1, stenfalk 1 och tornfalk 10. Av dessa kunde 2 glador och 5 tornfalkar släppas fria. Resten levererades till Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm (stenfalken dock till Zool. mus. i Lund). NRM fick dessutom en i Skottland ringmärkt storlabb samt den rekordgamla ringmärka råkan.

Backsvala

Branten skrapades i början av april och i år valde vi att låta den centrala delen förbli orörd. Resultatet blev att svalorna ratade denna del! Inledningen blev seg. De två första backsvalorna sågs förvisso redan 18 april men sen gick sakta och segt. Först den 9 maj överskred antalet 50 ex och först då grävdes och lät det som vanligt. Nästa kontingent dök upp omkring 15 maj och började då gräva i den östra delen av branten. 19/5 räknades 127 bohål och sluträkningen i början av juni gav 282 hål vilket indikerar 204 par. Häckningarna förlöpte väl och i princip helt utan ras. Under ringmärkning kontrollerades en minst 7-årig fågel som var ringmärkt på samma plats som adult 2013. Vi fick också ett återfynd från kolonin vid Maglarp (Trelleborg) och det gällde en därstädes häckande fågel som ringmärktes av oss som unge 2013.

Aktiva under året var Kenneth Bengtsson, Mikael Averland, Brita Berbig, Patric Mårtensson, Arne Ohlsson och Anders Åkesson.

FÅGELSKYDD SPILLEPENG

Kärnsnäppa i ro. Foto: Anders Åkesson.